

De financiële crisis vergt meer internationale politiek

Marc De Vos

Directeur

Itinera Institute

Ondanks het zomerreces is de politieke wereld in binnen- en buitenland gegrepen door een golf van verontwaardiging bij het nieuws van miljardenbonussen bij enkele vooraanstaande banken. Ook in commentaarland worden “hardleerse bankiers” met vitriool overstelpt. De deuren van de verderfelijke casinobanken staan blijkbaar weer wagenwijd open, zo luidt de aanklacht. Ik deel volmondig de collectieve verontwaardiging. Sterker nog, de perversiteit van dit rondje bonusextravaganza zit nog dieper dan we durven vermoeden. Maar we moeten ook het hele plaatje bekijken. Dan volgt het besef dat de politieke wereld voor een groot deel oogst wat hij zelf heeft gezaaid.

Eerst een broodnodige nuance. Alvorens we opnieuw de hele bankierswereld met pek en veren insmeren, moeten we beseffen dat we spreken over een klein clubje van investeringsbankiers die geld hebben verdiend aan de crisis of aan de recente heropleving van de beurzen. Er zijn enkele zwaluwen die opnieuw miljardenwinsten boeken, maar de systeemcrisis in de financiële sector is lang niet voorbij. De Europese banksector moet nog altijd 80% van de fameuze rommelkredieten verteren. Maar de angst voor een totale implosie ebt weg. Er zit een groot deel psychologieverbetering achter de recente koersverbeteringen bij de banken.

Eigenlijk zouden we blij moeten kunnen zijn dat er opnieuw winst wordt gemaakt in de financiële sector. Zonder een goeddraaiende financiële markt ligt de economie immers droog, dat hebben we aan den lijve ondervonden. Helaas moeten we niet blij zijn maar woest. Dat heeft alles te maken met de pijnlijke vaststelling dat politieke leiders – zowel internationaal als nationaal – niet of nog niet in staat zijn geweest om de lessen

De financiële crisis vergt meer internationale politiek

te trekken uit de grootste financiële crisis sinds de Grote Depressie. Dat zorgt voor stuitende perversiteit.

Perversiteit nummer één is dat de schuldigen van de crisis onvoldoende zijn gestraft. Toen losgeslagen speculatiedrift de financiële sector op de rand van de afgrond bracht, hebben regeringen wereldwijd gekozen voor ongeziene reddingsplannen. Dat was noodzakelijk om een economische holocaust te vermijden. Maar het gevolg is wel dat de ultieme marktsanctie voor onverantwoord gedrag – faillissement – bijna niet is toegepast. De casinospelers hebben de schulden van het casino op de gemeenschap kunnen dumpen. Maar het casino bestaat nog altijd.

Perversiteit nummer twee is dat de overheden wereldwijd de duizenden miljarden reddingsgeld onvoldoende hebben omgezet in zeggingsmacht. Slechts een minieme fractie is gebruikt om aandelen te verwerven in de banken. Vaak gaat het dan nog om aandelen zonder stemrecht. Er zijn wel wat bestuurspostjes verdeeld, maar als belangrijke aandeelhouder had men veel sterker gestaan om de bedrijfscultuur en de bonuspraktijken van binnenuit te veranderen.

Perversiteit nummer drie is dat de overheidssteun de grootste investeringsbanken nog sterker heeft gemaakt dan vóór de crisis. De markt is geconsolideerd en de grootste vissen zijn bijna allemaal gebleven. Ze hebben nu minder concurrentie en kunnen hogere marges rekenen. Ze verdienen gouden bergen met de crisis die zelf mee hebben

veroorzaakt. Na een crash volgen immers beurswings en daarop wordt massaal gespeculeerd. Schaarste in bankleningen noopt vele bedrijven tot uitgifte van eigen obligaties, waarop de investeringsbanken grof verdienen. Ook de bonuscarrousel draait als vanouds, terwijl de bonusdrift zo nefast is gebleken in de aanloop naar de crisis. Niet alleen is het casino dus nog open, maar dezelfde spelers zitten aan de speel tafels, ze hebben meer speelkansen dan voordien en de winstkansen zijn toegenomen.

Hoe is zo ver kunnen komen? Uiteraard verzuimt de sector zichzelf te verschonen. Maar nieuwe normen moeten voor iedereen gelden en dat lukt nooit zonder regulering. We botsen op de onmacht van de internationale politiek. De realiteit van de internationale financiële economie was die van haar regulering ver voorbijgesneld. Daardoor kon een leger toverproducten in de schaduw een wereldwijde bubbel creëren, met uiteindelijk

fatale gevolgen. Als we een herhaling van dat scenario willen vermijden, dan zijn drastische ingrepen nodig. Een nieuw internationaal kader dringt zich op, waarin de verhouding tussen gewone banken en risicovolle investeringsbanken wordt aangepakt, waarin nieuwe controleregels risico's beheersen, waarin de kostprijs van een impliciete staatsgarantie voor banken wordt verrekend, en waarin loonbeleid op duurzaamheid wordt afgestemd.

Van dat alles komt voorlopig weinig in huis, omdat er internationaal onvoldoende consensus bestaat en het institutioneel kader ontbreekt. De G20 in Londen kan blaffen voor transparanter loonbeleid, maar bijten kan niet. Bij gebrek aan internationale cohesie, moet er nationaal gehandeld worden. Dan is bescheidenheid

“

Uiteraard verzuimt de sector zichzelf te verschonen. Maar nieuwe normen moeten voor iedereen gelden en dat lukt nooit zonder regulering. We botsen op de onmacht van de internationale politiek.

”

De financiële crisis vergt meer internationale politiek

troef, want niemand kan of wil de eigen spelers fruiken of weggagen met te zware regels. Kijk maar naar België, waar de commissie Lamfalussy pleit voor politieke haalbaarheid en de premier verkondigt dat de echte hervormingen pas na de crisis kunnen komen. Dan zal iedereen schreeuwen om vooral het herstel niet te fruiken. We dreigen snel weer in "business as usual" te belanden. De mondiale crisis zou een historische opportuniteit moeten zijn om de financiële sector stabiel te maken voor toekomstige groei. Maar de internationale impotentie die tot de crisis geleid heeft dreigt nu de opportuniteit te verkwisten. Dat is de echte moraal van het cynische bonusverhaal.

Marc De Vos

Directeur Itinera Institute
Docent UGent

Verschenen als opiniestuk in De Standaard van 10 augustus 2009.

Onafhankelijke denktank en doetank voor duurzame economische groei en sociale bescherming.
"Think-tank" et "do-tank" indépendant pour une croissance économique et une protection sociale durables.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org